

nak megfelelő formavilágot kerestek és találtak. De ezek a mai klasszicisták nem mindig tudnak ilyen előkelők lenni. A Pavillon de Chaillot szomszédja, a Musée des Arts Modernes szinte ellenpéldának kívánkozik. Az oszlopcsamokos épület tervezői Aubert Viard és Dastugue egyaránt akartak modemek és klasszikusak lenni. Stílusuk alapján klasszicizáló és modem annyiban, hogy a tervezők az antikos formákat leegyszerűsítették. Kétségtelen, hogy az épület igen ízléses, belső elrendezésében a korszerű múzeumot tökéletesen megvalósítja, — nagyon elegáns, de már annyira elegáns, hogy szinte már az arslánkodás határán jár, behízsgáló ugyannyira, hogy csak egy hajszál választja el az édeskéstől. Hatásos, különösen éjszakai megvilágításnál, de annyira, hogy egy-egy vonatkozásában már szinte díszletszerű. És ez az, ami egyfelől megérteti az épület sikerét, másfelől azt, hogy Le Corbusierre Franciaország még egyetlen nagy középületét sem bízta reá, s így a mai Franciaország szellemének magaslatáról egyetlen épület sem szól és talán nem is fog a jövőhöz szólani. A „Fran^{ais} moyen“, az átlagfrancia Le Corbusier túlintellektuálisnak érzi. És mégis Le Corbusier szelleme ma és holnap át meg átjárja, mélységesen megtermékenyíti minden nemzet építészfiatal-sága legjobbbjainak gondolatvilágát.

BIERBAUER VIRGIL

A LENGYEL VERESÉG

A LENGYEL HADSEREG gyors letörésének okairól igen értékes tanulmányokat olvashattunk a Magyar Szemle októberi füzetében Németh Lajos tábornok és Szentnémedy Ferenc vezérkari alezredes tollából. Azt véljük azonban, hogy nem árt, ha az alábbiakban a lengyel földön lejátszódott katonai eseményeket más nézőszögből is megvilágítjuk.

Kezdjük azzal, hogy a hadtörténelem több olyan háborút ismer, mint amilyent a folyó év szeptemberében északi határainkon túl a két baráti nemzet egymás ellen megvívott, pedig régebben a hadműveletek gyorsaságát nem a motor, hanem az emberek és a lovak lába alapozta meg. Mindezt néhány példán szemléltetjük. Megjegyezzük ennél, hogy a háború időtartamát nem a hadüzenettől a békekötésig, hanem az ellenségeskedések megkezdésétől azok megszüntetéséig számítjuk.

Íme a példák!

Az 1806. évi francia-porosz háborúban a döntő arcvonalon 200.000 francia mérközött meg 150.000 porossal. A haderők jellemzésétül talán elég annyi, hogy méltó ellenfelek küzdelméről volt szó. A harcedzett francia sereget Napóleon vezette, a fegyelmezett porosz sereg tábornokai pedig Nagy Frigyes nagyszerű iskolájában nevelődtek. Az ellenségeskedések október 8-án kezdődtek. Október 14-én zúzta szét a francia sereg Jénánál és Auerstádnél a porosz hadakat. Október 25-én Napoleon bevonult Berlinbe. November 7-én tette le a fegyvert a teljesen demoralizált porosz hadsereg utolsó maradványa. A hadműveletek tehát kereken egy hónap alatt véget értek. A porosz katasztrófát a hadtörténelem a silány vezetéssel és a teljesen elavult harcmodorral magyarázza.

A világtörténelmi jelentőségű 1815. évi háborúban a 120.000 főnyi francia hadsereg június 15-én lépte át a belga határt, hogy megütközzék a Belgiumban felvonult 100.000 fő erejű angol-németalföldi és 120.000 fő erejű porosz-német hadsereggel. Június 18-án, Waterloonál döntő csatára

került a sor. Az itt elszenvedett vereség hatása alatt Napoleon június 21-én lemondott. Július 3-án pedig már Párizs is kapitulált az ellenséges seregek előtt. A háború tehát 18 napig tartott. Az elvesztett háború okait a katonai tudomány a nagy angol-német túlerőben és néhány francia alvezér hibás hadvezetésében látja.

Az 1849. évi osztrák-szárd háború csak egy hetet vett igénybe. Radetzky tábornagy vezette a 75.000 főnyi osztrák sereget a hasonló erejű szárd főszereg ellen. Március 20-án dördült el az első puskalövés és három nap múlva, 23-án, Novaránál Radetzky tönkrevverte a szárd hadakat. Március 26-án az ellenségeskedés megszűnt. Az osztrák győzelmet a jobb vezetés és a jobb csapat biztosította.

Az 1866. évi osztrák-porosz háborúban 270.000 habsburgi katona küzdött 300.000 porosz ellen. Az első ütközet június 26-án, a königrázi döntő csata július 3-án, az utolsó ütközet — Pozsony mellett — július 22-én zajlott le. A háború tehát négy hét alatt véget ért. Az osztrák vereséget első-sorban a rosszabb fegyverzet idézte elő. A poroszok ugyanis a gyorsan dolgozó hátultöltő puskával, míg az osztrákok a körülményes kiszolgálást kívánó előltöltő puskával vonultak hadba. A poroszok tehát a sok lövéssel, az osztrákok viszont a szuronyrohammal keresték a döntést. Ezért a harcban az osztrák átlagosan négyszer annyit veszített, mint a porosz. Érdeemes tudni, hogy a königrázi csatán felül 17-szer került sor kisebb-nagyobb ütközetekre és hogy az osztrákok csak egyetlen ütközetben — Trautenaunál az osztrák X. hadtest a porosz I. hadtest ellen — győztek. De még itt is aránytalan volt az osztrák veszteség, illetve véráldozat: 4787 osztrák, 1338 porosz!

1870-ben 400.000 fő erejű német had került szembe a 280.000 főnyi francia hadsereggel. Az első ütközet — Saarbrückennél — augusztus 2-án volt. Ezután a németek a csapások egész sorozatát mérték a franciákra. Egy hónap leforgása alatt a francia császári hadsereg megsemmisült. Egyik része Metzbe szorult, ahol a németek körülzárták, másik részét a németek Sedannál bekerítették és elfogták. Csak egyetlen francia hadtest tudott Párizsba elmenekülni. A rendes hadak küzdelme tehát egy hónap alatt befejeződött. A franciák ugyan még hónapokig folytatták a reménytelen küzdelmet, de már csak népfölkelést tudtak a német sorhad ellen latba vetni. A németek a győzelmet a jobb francia puska ellenére a jobb német vezetésnek és túlerejüknek köszönhették.

Az előadottakból az első tanulság az, hogy mindenkit érhet baleset.

Utólagosan természetesen már mindenki világosan látja, hogy mi volt a háborúvesztés katonai oka. A közvélemény hamarosan megtalálja a bűnbakot is. Ki is lehetne más a bűnbak, mint a hadvezér. Kevesen gondolnak azonban arra, hogy valamilyen háború elvesztésének alapvető oka nem mindig a hadvezetésben és a fegyverzet elégtelen mennyiségében és silányabb minőségében rejlik, hanem abban a külpolitikában, amely a maga céljainak elérésére irányuló vágyaiban a hadvezértől és a hadseregtől olyant követel, amit ezek képtelenek teljesíteni.

Az adott esetben a lengyel külpolitika vállalta a versailles-i békeparancs rendelkezéseinek Európa keletén való fenntartását. Ezt vállalhatta is, míg nyugati szomszédja lefegyverzettségénél fogva, keleti szomszédja pedig a forradalmak következtében teljes erejének kifejtésére képtelen volt. Ahogy azonban a nyugati szomszéd fegyverkezni kezdett, a keletinél pedig bizonyos konszolidáció és ezzel katonai értékének jelentős növekedése állt be, az erőviszonyok nagyon is Lengyelország hátrányára tolódtak el.

Pilsudski az ebből keletkezett veszélyt igyekezett csökkenteni, mikor a két szomszédal támadást kizáró egyezményt kötött. Az ilyen szerződések-

ről azonban mindenki tudta, hogy akkor jönnek létre, ha mindkét fél pillanatnyi külpolitikai helyzetének megfelelnek és csak addig tartatnak be, míg akár az egyik, akár a másik fél helyzete meg nem változik.

Egy felvidéki politikus, akinek többször is volt alkalma Pilsudskival politikai ügyekről beszélni, mondta el jelen sorok írójának, hogy egyízben a lengyel korridorra terelődött a szó, amikor is Pilsudski utalt arra, hogy a hatalmas nyugati szomszédnak oly kellemetlen korridor valószínűleg nem lehet örökké Lengyelország birtokában és hogy Kelet-Poroszország másik oldalán kell lengyel tengeri kikötőt szerezni. Pilsudski tehát nem tartotta (és nem is tarthatta) Lengyelországot elég erősnek arra, hogy megvédje a korridort, mihelyt a német őrias visszanyeri erejét.

Nos, a közelmúltban ez bekövetkezett. A talpraállt Németország szédületes iramban változtatta meg Európa keletének térképét. Egy év leforgása alatt bekebelezte Ausztriát, a szudétánémet földet, eltörölte a föld színéről a csehszlovák köztársaságot és ennek területét német védnökség alá helyezte, visszaszerezte a Memel-vidéket. Ilyen előzmények után senki sem lepődhetett meg túlságosan, mikor a korridor kérdésének rendezéséhez látott hozzá.

Az erőviszonyok józan mérlegelése mellett nem lehetett kétség afelől, hogy a kérdés fegyveres elintézése esetén Németország igen jelentékeny személyi és anyagi erővel tud fellépni s ehhez járul az, hogy a határalakulás a németeknek biztosítja a lengyel föld kettős (Kelet-Poroszország és Szlovákia felől való) átkarolásának nagy előnyét. Az sem lehetett kétséges, hogy Lengyelországot az angol-francia szövetséges csak huzamosabb idő után és akkor is csak bizonyos kedvező körülmények fennforgása esetén segítheti. Nevezetesen: légi segítségről csak akkor lehet szó, ha a szövetségesek elérik a légi fölényt, vagyis ha repülőgéppálmányuk annyira szaporodik, hogy a maguk légi terének védelmére szükséges gépmennyiségen felül még felesleg is mutatkozik; tengeren át szállított csapatokkal nyújtandó segítségről pedig csak akkor lehet szó, ha Lengyelország huzamosabb időn át tud védekezni, aztán ha Románia legalább annyiban segítségére siet, hogy megengedi, miszerint a Földközi-tengeren, a Dardanellákon és a Boszporuson át irányított csapatszálítványok valamelyik román kikötőben kihajózzanak és vasúton a lengyel arcvonatra folytassák útjukat, ha persze mindezt Törökország megengedi és Oroszország eltűri.

A sok „ha“ már eléggé bizonyítja, hogy milyen ingatag alapon nyugodott a viszonylag rövid időn belül való megsegítés lehetősége. Az pedig bizonyos volt, hogy a szövetségesek a Siegfried-vonalat belátható időn belül nem törik át és hogy egyelőre szó sem lehet angol-francia csapatoknak a német partokon való kihajózásáról.

A lengyel külpolitika elhatározásainak alapjául szolgáló viszonyok tulajdonképpen csak két lehetőséget nyújtottak, és pedig: vagy a korridor kérdésének elintézését célzó német javaslat elfogadását, vagy az Oroszországgal kötendő véd- és dacsövetséget és így meggyarapodott erővel a korridor megtartását célzó küzdelmet Németország ellen.

Nyilvánvaló, hogy az utóbbi elhatározást csak erkölcsi és anyagi (területi) természetű áldozatok árán lehetett volna megvalósítani.

A lengyel külpolitikának azzal is kellett számolni, hogy a lengyel hadsereg inkább a keleti szomszédal való újabb megmérkőzést vette alapul. Ezért volt a lengyel lovasság olyan erős és a lengyel motorizált csapat aránylag gyenge. Mikor a korridor kérdése szőnyegre került, már nem volt idő arra, hogy a hadsereg felszerelés és felfegyverzés nézőszögéből átállíttassék az új irányba, eltekintve attól, hogy ez rengeteg — a lengyel pénzügyi erőt túlhaladó — költséggel járt volna.